

Проголошення Української Народної Республіки

План

1. Створення Української Народної Республіки (УНР).
2. Боротьба більшовиків проти УНР (листопад – грудень 1917 р.).
  - *Всеукраїнський з'їзд рад і створення Радянської УНР.*
  - *Листопадове повстання 1917 (Київ) та повстання в інших містах*
3. Перша україно-радянська війна (грудень 1917 р. — березень 1918 р.).
4. Всеросійські та Українські Установчі збори.
5. Галицько-буковинський курінь січових стрільців.

Дати:

- Листопад 1917 р. – *III Універсал УЦР, проголошення УНР*;
- 16 (29) січня 1918 р. - *Бій під Крутами*

1. Боротьба за владу в Києві (жовтень - листопад 1917 р.)

Три центри влади

Основні сили, що вели боротьбу за владу в Києві в листопаді (жовтень—листопад) 1917 р.

Більшовики	Прихильники поваленого Тимчасового уряду Росії	Українська Центральна Рада
Спиралися на ради робітничих та солдатських депутатів	Усі загальноросійські партії, крім більшовиків. Спиралися на штаб Київського військового округу (КВО)	Прибічники Центральної Ради, що спиралися на віддані їм сили

перемога
Української Центральної Ради

III Універсал

**Проголошення Української
Народної Республіки**

ВГИНУТЬ НАШІ ВОРІЖЕНЬКИ, ЯК РОСА НА СОНЦІ,
А ПАКУЄМІ МНІ, БРАТТЯ, У СВОЇХ СТОРОНЦІ!..

**ПОЧАТОК ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.
УТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ
(березень 1917 – березень 1918 рр.)**
Масштаб 1 : 6 700 000

- Створення Української Центральної Ради (17 березня 1917 р.)
- Масові українські національні маніфестації
- Перший Універсал Центральної Ради (23 червня 1917 р.); проголошення національно-територіальної автономії України
- Межі розселення українців
- Територія автономної України згідно „Тимчасової інструкції Генеральному Секретаріатові Тимчасового уряду на Україні“ (17 серпня 1917 р.)

- Території, на які було поширено владу Генерального Секретаріату після падіння Тимчасового уряду за рішенням державних зборів Української Центральної Ради (13 листопада 1917 р.)
- Територія і столиця Української Народної Республіки, проголошеної 20 листопада 1917 р.
- Державно-територіальні утворення, які виникли після розпаду Російської імперії
- Межа просування німецьких і австро-угорських військ восени 1917 р.

- Території, передані Українській Народній Республіці за умовами Брестської угоди між УНР та Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною (9 лютого 1918 р.)
  - Кордони УНР за Брестської угодою
  - Межа територій, приналежність яких до України залишалася спірною
  - Назви, центри і межі нових адміністративно-територіальних одиниць за законом про адміністративно-територіальний устрій УНР (2-4 березня 1918 р.)
- Примітка. Дати подано за новим стилем

Текст III Універсалу УЦР

- Україна проголошувалася Українською Народною Республікою. «Не відділяючись від Російської Республіки й зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими допомогти всій Росії, щоб уся Російська Республіка стала федерацією рівних і вільних народів», «маючи силу й власть на рідній землі, ми тою силою і властю станемо на сторожі прав і революції не тільки нашої землі, але й усеї Росії».
- До Установчих Зборів вся влада в Україні переходила до УЦР і Генерального Секретаріату .
- Територія УНР визначалася у межах Київщини, Поділля, Волині, Чернігівщини, Полтавщини, Харківщини, Катеринославщини, Херсонщини, Таврії (без Криму). Остаточні кордони УНР, а також прилучення частини Холмщини, Курської, Воронізької та суміжних областей, де більшість населення українське, «має бути встановлене по згоді зорганізованої волі народів».

Текст III Універсалу УЦР

- Скасовувалося **право власності на землю поміщиків та інших нетрудових господарств**, а також на удільні, **монастирські, кабінетні та церковні**.
- Земля проголошувалася власністю народу і **передавалася йому без викупу**; негайне прийняття закону про порядок користування землею обраними Земельними комітетами до Українських Установчих зборів.
- Установлювався **8-годинний робочий день для робітників**.
- Установлювався (разом з робітниками) **державний контроль над продукцією в Україні, її виробництвом і розподілом**.

Текст III Універсалу УЦР

- Уряд обіцяв негайно розпочати **мирні переговори**.
- Проголошувалося **скасування смертної кари**.
- Надання повної **амністії** всім політичним в'язням і засудженим.
- **Декларувалася реформа судочинства**, «привести його до згоди з правними поняттями народу».
- «Вжити всіх заходів до закріплення й поширення прав місцевого **самоврядування**».
- Проголошувалися **свобода** слова, друку, віросповідань, зібрань, страйків, **недоторканність** помешкання, можливість вживання різних місцевих умов у зносинах з усіма установами.
- Надавалася **національно-персональна автономія** росіянам, євреям і полякам та ін.
- Наголошувалася особлива увага до проблеми продовольства.
- 9 січня 1918 р. (27 грудня 1917 р.) призначалося днем виборів до **українських Установчих зборів**, а 22 (9) січня 1918 р. — днем їх скликання.

Реакція на III Універсал

- За визнаннями В.Винниченка та Д. Дорошенка, III Універсал не мав такого схвалення в суспільстві, як I Універсал.
- Найголовніша причина: в I Універсалі була проголошена національна ідея, яка об'єднувала всіх українців, а в III Універсалі було накреслено **соціально-економічні заходи, до яких представники різних кіл суспільства ставилися по-різному.**

2. Боротьба більшовиків проти УНР (листопад—грудень 1917 р.)

Поєднання 3-х варіантів:
мирного усунення; повстання;
зовнішньої агресії

Мирне усунення	Силове усунення	Зовнішньополітичний тиск. Збройна агресія
<ul style="list-style-type: none"> Скликання 17 (4) грудня 1917 р. в Києві Всеукраїнського з'їзду рад, який би мав переобрати УЦР, перетворивши її на Центральний виконавчий комітет рад в Україні 	<ul style="list-style-type: none"> Робітничі страйки проти політики УЦР Створення революційного комітету для нового повстання (грудень 1917 р.) Захоплення загонами Червоної гвардії влади на місцях Спрямувати збільшовизовані частини російської армії (2-й гвардійський корпус) на Київ для його захоплення 	<ul style="list-style-type: none"> Ультиматум Раднаркому Росії за підписом В. Леніна і Л. Троцького від 17 (4) грудня 1917 р. Спрямування більшовицьких військ в Україну під командуванням В. Антонова-Овсієнка, безпосереднє командування здійснював М. Муравйов (наступ здійснювали три групи під командуванням П. Єгорова, Р. Берзіна, С. Кудинського)

<i>Результати</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Всеукраїнський з'їзд рад, що відбувся в Києві, висловився на підтримку УЦР. 127 його делегатів, що знаходилися на більшовицькій платформі, переїхали до Харкова, де проходив обласний з'їзд рад Донбасу і Криворіжжя. 24 (11) грудня 1917 р. з'їзд у Харкові оголосив себе Всеукраїнським з'їздом рад, який проголосив радянську владу в Україні та створення радянської УНР (уряд — Народний секретаріат) 	<ul style="list-style-type: none"> Збройне повстання в Києві почалося 29 (16) січня 1918 р. і було придушене В індустріальних регіонах України більшовикам в основному вдалося захопити владу без збройної боротьби Роззброєння і висилка до Росії частин 2-го гвардійського корпусу 	<ul style="list-style-type: none"> Відповіддю на ультиматум стало відкидання всіх звинувачень Наступ більшовицьких військ відбувався швидко, переважно вздовж залізниць. Опір нечисленних українських військ був незначним. Найбільш жорстокі бої розгорнулися на підступах до Києва (символом опору більшовицьким військам, самопожертви за незалежність України став бій під Крутами). На середину лютого більша частина території України була захоплена більшовицькими військами

А. Перший Всеукраїнський з'їзд рад

(17 (4)– 19 (6) грудня 1917, Київ)

з'їзд рад селянських, робітничих і солдатських депутатів, що відбувався 4 (17) грудня — 6 (19) грудня 1917 року в Києві, столиці Української Народної Республіки. Скликаний за ініціативою більшовицьких організацій, які прагнули використати його для переобрання складу і керівництва Української Центральної Ради або передачі влади радам. Завершився підтримкою чинної Центральної Ради і її курсу, проголошеному в III Універсалі.

Підтримка УЦР і УНР

- У роботі з'їзду взяло участь понад **2 тисяч делегатів**, серед яких більшовиків було лише **150**.
- На початку роботи з'їзду більшовик **Володимир Затонський зробив невдалу спробу самовільно захопити головування**. Абсолютною більшістю голосів з'їзд доручив головувати есеру **Аркадію Степаненку**. Почесним головою з'їзду було обрано **Михайла Грушевського**. Делегати з'їзду висловили свою **повну підтримку діяльності Української Центральної Ради**, як такої, що відображає інтереси українського народу і спрямована на досягнення Україною повної незалежності.
- З'їзд майже одноголосно ухвалив резолюцію, в якій **засуджував політику РНК і визнав ноту Генерального Секретаріату УЦР-УНР** від 5(18).12.1917 "гідною відповіддю на ультиматум".
- На завершення роботи з'їзд прийняв постанови: "Про ультиматум" (за — 2479 делегатів, проти — 2, утримались — 19); "Відозву до народів Росії"; "Про Центральну Раду" (за — 2496, проти — 2, утримались — 2).

Захоплення Харкова радянськими військами

- 9 (22) грудня 1917 року **червоногвардійські загони** під командуванням більшовика-українця **Володимира Антонова-Овсієнка**, надіслані Радою народних комісарів Радянської Росії на початку українсько-радянської гібридної війни, **окупували без бою Харків.**

**Антонов-Овсієнко
Володимир
Олександрович**

(1883 — 1938)
український
радянський військовий
діяч, дипломат.

“Перший” Всеукраїнський з'їзд рад (1917, Харків)

- Більшовики, відчувши що вони не зможуть впливати на рішення з'їзду, **покинули Київ і переїхали до Харкова.**
- Тут 11-12(24-25) грудня 1917 року, об'єднавшись з делегатами **обласного з'їзду рад Донбасу і Криворіжжя**, проголосили себе **першим Всеукраїнським з'їздом рад робітничих, солдатських і селянських депутатів**. Делегатів від селянства, яке становило більше 2/3 населення України, на з'їзді майже не було.
- Було проголошено утворення **Української Народної Республіки** зі столицею у **Харкові** як **суб'єкта федерації радянської Російської республіки.**
- З'їзд також обрав Центральний виконавчий комітет рад України (ЦВК) як керівний орган радянської України.
- Звинувативши Українську Центральну Раду в “**антинародній дрібнобуржуазній політиці, в шовінізмі і націоналізмі**” представники більшовиків вітали політику РНК радянської Росії і доручили ЦВК негайно поширити на територію України декрети і розпорядження уряду Радянської Росії.

Українська Народна Республіка Рад робітничих, селянських, солдатських і козацьких депутатів

як автономна частина федеративної
Радянської Росії

Альтернативні назви:

Радянська Українська Народна
Республіка (Радянська УНР, РУНР).
Українська Народна Радянська
Республіка (УНРР)
Українська Народна Соціалістична
Республіка (УНСР)

Вищі органи влади:

Центральний виконавчий комітет
рад України

Народний секретаріат

Органи управління радянської УНР: Центральний виконавчий комітет рад України

- Центральний виконавчий комітет рад України складався з **41 особи**: 35 більшовиків, 4 лівих есера, 1 лівий український есдек і 1 меншовик-інтернаціоналіст. 20 місць комітету залишили вакантними. Їх мали надати делегатам рад селянських депутатів, яких мусили обрати на майбутньому Всеукраїнському з'їзді рад селянських депутатів.
- 13 (26) грудня 1917 року, після закінчення з'їзду, відбулося перше засідання Центрального виконавчого комітету. На ньому обрали президію і комісії. Головою комітету став лівий есдек **Юхим Медведєв**. Тоді ж була відправлена телеграма **Раді народних комісарів Радянської Росії** про **прийняття на себе всієї повноти влади в Україні**. На цьому ж засіданні було створено **перший радянський уряд України**, який за постановою ЦВК від 14 (27) грудня 1917 року став називатися **Народним секретаріатом**.

Рішення ЦВК

- 13 (26) грудня — 17 (30) грудня року ЦВК прийняв російські **декрети про землю, про робітничий контроль над виробництвом, про поліпшення прав міських самоуправлянь, про права народів, про демократизацію армії**. Також **скасовано** запроваджену Центральною Радою **заборону вивезення хліба до Росії**.
- 17 (30) грудня року Центральний виконавчий комітет схвалив **маніфест до всіх робітників, селян і солдатів України**, який сповіщав про **проголошення** Всеукраїнським з'їздом рад **радянської влади в Україні**.

Перший радянський уряд - Народний секретаріат

- 13 (26) грудня 1917 року на першому засіданні ЦВК створено **перший радянський уряд України**, який за постановою ЦВК від 14 (27) грудня 1917 року став називатися **Народним секретаріатом**.

Народний секретаріат
складався з 12 секретарів:

- торгівлі і промисловості (Артем — Федір Сергєєв);
- фінансів (Володимир Ауссем);
- внутрішніх справ (Євгенія Бош);
- міжнаціональних справ (Сергій Бакинський);
- народної освіти (Володимир Затонський);
- продовольчих справ (Еммануїл Лугановський);
- судових справ (Володимир Люксембург);
- у справі праці (Микола Скрипник);
- земельних справ (Євген Терлецький);
- у військових справах (Василь Шахрай).

I Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові 24—25 (11—12) грудня 1917 р.

Обласний з'їзд рад Донбасу
і Криворіжжя (грудень 1917 р.)

127 делегатів Всеукраїнського з'їзду рад у Києві на чолі з В. Затонським, що були прибічниками більшовицької платформи

I Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, солдатських і селянських депутатів у Харкові
24—25 (11—12) грудня 1917 р.
(200 делегатів від 82 рад — третина від загальної кількості)

Основні рішення з'їзду

- Проголошення радянської влади в Україні
- Проголошення України Республікою рад робітничих, солдатських і селянських депутатів — Українська Народна Республіка (УНР)
- Обрання Всеукраїнського центрального виконавчого комітету (ВУЦВК), який проголошувався вищою державною владою в Україні. Склад ВУЦВК: 35 більшовиків, 4 лівих есери, 1 лівий український соціал-демократ, 1 меншовик-інтернаціоналіст. Його очолив український лівий соціал-демократ Ю. Медведєв (із березня 1918 р. — В. Затонський)
- ВУЦВК затвердив перший радянський уряд — Народний секретаріат, до якого увійшли:
Є. Бош — міністр внутрішніх справ, С. Бакинський — міністр міжнародних справ, Ф. Сергєєв (Артем) — міністр торгівлі та промисловості, Е. Лугановський — міністр продовольчих справ, В. Ауссем — міністр фінансів, В. Затонський — міністр освіти, М. Скрипник — міністр праці, Є. Терлецький — міністр земельних справ, В. Шахрай — міністр військових справ, В. Люксембург — міністр юстиції, Г. Лапчинський — керівник справ Народного Секретаріату. Усі, крім Є. Терлецького (український лівий есер), були членами більшовицької партії

Євгенія Бош

народний
секретар
внутрішніх
справ

фактичний
керівник уряду

Сергєєв Федір
Андрійович
(Артем)

народний
секретар
торгівлі і
промисловості

Ауссем
Володимир
Християнович

народний
секретар
фінансів

Бакинський
Сергій
Сергійович

народний
секретар з
міжнаціональних
справ

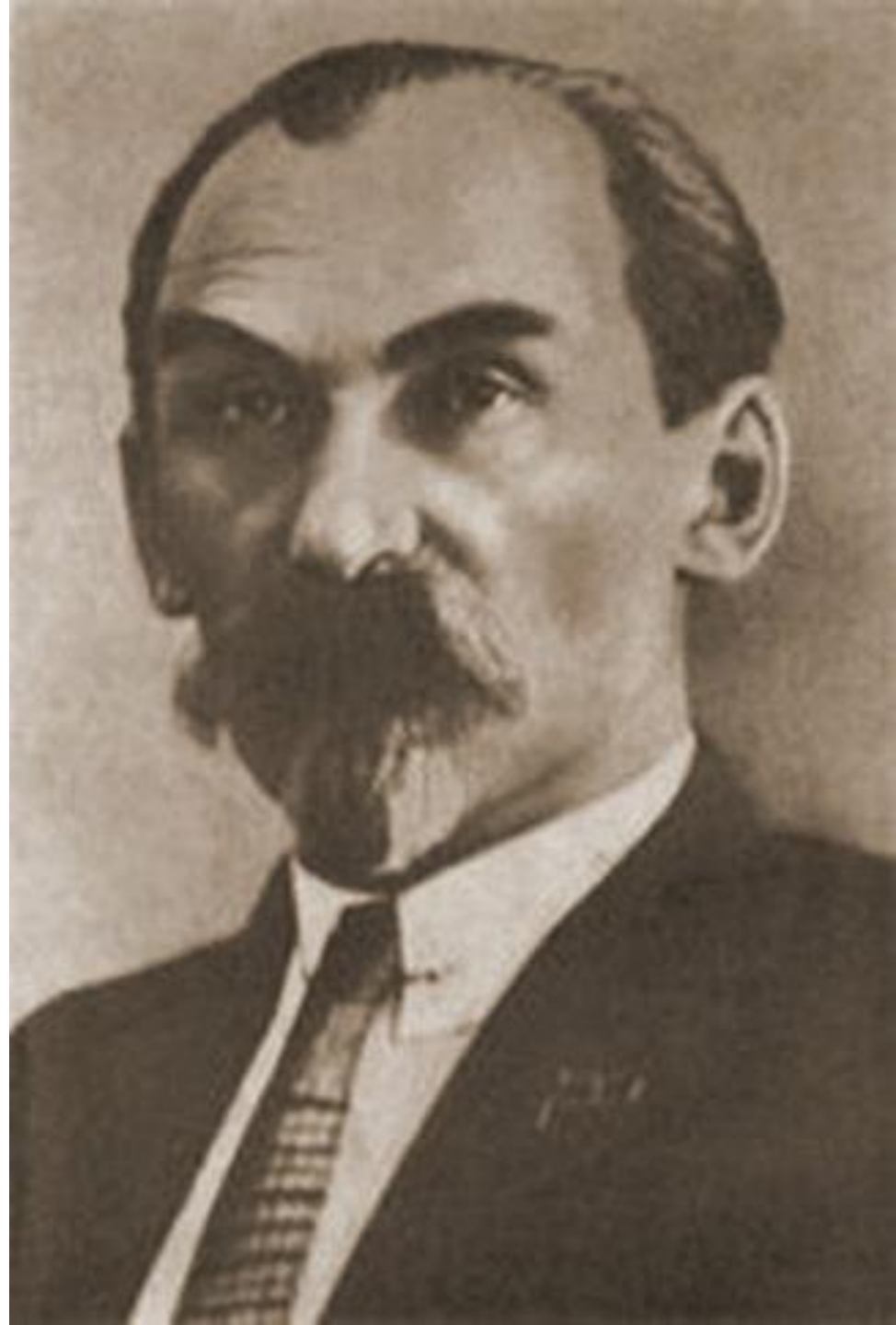
Затонський
Володимир
Петрович

народний
секретар
народної
освіти

Скрипник
Микола
Олексійович

народний
секретар у
справі праці

Терлецький Е. П. 1917 р.

Терлецький
Євген
Петрович

народний
секретар
земельних
справ

Шахрай
Василь
Матвійович

народний
секретар у
військових
справах

Коцюбинський
Юрій Михайлович

спочатку
заступник, згодом
народний
секретар у
військових
справах

Б.Листопадове повстання 1917 (Київ) та повстання в інших містах

спроба повалення Української
Центральної Ради в Києві силами
Київського військово-революційного
комітету більшовиків

Підготовка

- Більшовики Києва вели агітацію проти українського уряду.
- Сформовано **Київський військово-революційний комітет** на чолі з росіянином **Георгієм П'ятаковим**, що розпочав **підготовку до збройного повстання проти Центральної ради**.
- Комітет покладався на більшовизовані частини регулярної армії та загони червоної гвардії, дислоковані у Києві. Повстання було намічене на ранок **30 листопада (12 грудня) 1917 року**.

**П'ятаков Юрій
Леонідович**
(1890 — 1937)

більшовицький
державний діяч. Голова
маріонеткового
Тимчасового
«робітничо-
селянського» уряду
України.

Організатор масових
убивств у Криму (1920)
силами ЧК.

План

- Використовуючи **сценарій жовтневого перевороту в Петрограді**, планувалося захопити **мости через Дніпро, завод «Арсенал», Київський вокзал і телеграф**.
- Повстання мусило успішно завершитися до відкриття **Всеукраїнського з'їзду рад в Києві**, рішеннями якого більшовики сподівалися закріпити свою владу.
- Напередодні повстання Комітет передав Центральній Раді **ультиматум**, вимагаючи передати керівництво в Україні більшовикам.

Дії УЦР

- Український уряд **завчасно довідався** про підготовку заклоту й виявив більшовицькі осередки у військових частинах.
- Увечері 29 листопада (11 грудня) **1-а українська сердюцька дивізія** під командуванням **Юрія Капкана** оточила і на ранок наступного дня роззброїла **7 тисяч вояків**, що збиралися повстати.

Втрати більшовиків

- Більшовики за ніч втратили цілу армію, що мала **10 батарей, 200 кулеметів, 2 броньовика, 6 літаків, 5 млн набоїв.**
- Роззброєні солдати-росіяни були **відправлені до Росії** на ешелонах під охороною українських військ.
- Солдати-українці, що збиралися брати участь в більшовицькому заколоті, були **демобілізовані.**

Повстання в Одесі та інших містах

- **(12 грудня)** року спалахнуло **більшовицьке повстання в Одесі**, яке так само закінчилося поразкою більшовиків.
- Роззброєння інших частин проходило в 10 містах України.
- Ще в 4 містах були розпущені місцеві ради за підготовку до повстання.

Перша спроба завоювання

- Майже одночасно з цим з **Південно-Західного фронту** на Київ рушив збільшовизований **2-й гвардійський корпус під проводом Євгенії Бош**.
- Український уряд наказав розібрати залізничні колії, блокувати ключові станції та роззброювати підозрілі військові частини.
- В районі **Жмеринки** більшовицький корпус перехопив 14-тисячний 1-й український корпус генерал-лейтенанта **Павла Скоропадського**, командувача усіма військами Правобережної України чисельністю у 20 тисяч вояків та 77 гармат.
- Більшовицькі сили було **роззброєно і відправлено до Росії**.

Євгенія Бош

уроджена **Євгенія Готлібівна
Майш**

(1879 — 1925)

— радянська партійна і
державна діячка, агітатор і
пропагандист німецького похо
дження.

Член РСДРП(б) з 1901.

**Народний
секретар внутрішніх
справ Радянської України
(1917–1918).**

Активний борець
проти українського
визвольного
руху в 1917–1921.

3. Перша україно- радянська війна (грудень 1917 р. — березень 1918 р.)

Ультиматум Раднаркому Росії та відповідь на нього УЦР

Ультиматум Раднаркому	Відповідь УЦР на ультиматум
17 (4) грудня 1917 р., В. Ленін, Л. Троцький	20 (7) грудня 1917 р., В. Винниченко, С. Петлюра
<ul style="list-style-type: none"> • «Відмовитися від спроб дезорганізації загально-го фронту (йшлося про утворення Українського фронту) • Не пропускати військові частини з фронту на Дон або в інші райони з ворожими Раднаркому урядами • Пропускати революційні (більшовицькі) війська на Південний фронт (для боротьби з О. Каледіним) • Припинити роззброєння радянських полків і червоногвардійських загонів • У разі невиконання цих вимог Раднарком оголосить війну УЦР»	<ul style="list-style-type: none"> • «Неприпустимість утручання Раднаркому у внутрішні справи України • Генеральний Секретаріат не збирається повторювати досвід Раднаркому на території України, поширюючи анархію і розруху • Роззброєння і висилка більшовицьких загонів була продиктована прагненням уникнути громадянської війни, наданням росіянам можливості «задовольнити свої національні почуття» на батьківщині • В умовах повної дезорганізації фронту з країнами Четвертого союзу українізовані частини, що ще зберегли боєздатність, не в змозі утримувати всю лінію фронту і намагаються врятуватися • Генеральний Секретаріат виступає за право кожної нації на самовизначення, а підтримувати нав'язування одній області свого розуміння політичного управління іншій не збирається, тому і надалі буде пропускати на Дон і Кубань ті підрозділи, які повертаються додому • Генеральний Секретаріат виступає проти більшовицьких методів установлення і формування влади • Генеральний Секретаріат надалі буде роззброювати більшовицькі частини, якщо вони становитимуть загрозу існуючій владі»

Причини і привід

- **Прагнення більшовиків установити контроль над Україною — її ресурсами і промисловістю.**
- Придушення і ліквідація центрів антибільшовицького опору.
- Боротьба за владу в Україні між УЦР і більшовиками.
- Провал спроб більшовиків усунути УЦР від влади, спираючись на внутрішні сили в Україні.
- **Привід:** ультиматум Раднаркомому.

ПОЧАТОК ВІЙНИ

- **5 (18) грудня 1917 року**, не дочекавшись відповіді від українського уряду, **Рада народних комісарів Росії** постановила вважати Українську Центральну Раду своїм **ворогом**.
- Головнокомандувачем радянських військ проти України було призначено **В.Антонова-Овсієнка**.
- З грудня того ж року біля північно-східних кордонів УНР стали **концентруватися червоні війська**.

**Ульянов
(Ленін)
Володимир
Ілліч
(1870-1924)**

**Бронштейн
(Троцкий)**

Лев

Давидович

(1879-1940)

**Антонов-Овсієнко
Володимир
Олександрович**

(1883 — 1938)
український
радянський військовий
діяч, дипломат.

ВІДПОВІДЬ УЦР

- 7 (20) грудня **Українська Центральна Рада** відправила відповідь Раді народних комісарів за підписом Володимира Винниченка та Симона Петлюри, якою **відхилила ультиматум**.
- **Розпочалася більшовицько-українська війна.**
- Існування в Україні двох центрів влади — **київського** і **харківського** — давало змогу Уряду Радянської Росії формально залишатись осторонь війни, представивши її як **внутрішній конфлікт**.

Співвідношення сил

- Війська Радянської УНР та Радянської Росії концентрувалися в **Харкові**, у районі **Гомеля** і під **Брянськом**. Вони склалися з частин регулярної Російської імператорської армії, червоногвардійських загонів із Росії та України, загонів балтійських моряків.
- Воєнні сили УНР складали добровольчі формування Вільного козацтва та українізовані добровольчі частини Російської імператорської армії.
- За кількістю війська УНР **не поступалися радянським, але були розпорошені по Україні**, тоді як більшовики діяли на головних стратегічних напрямках.

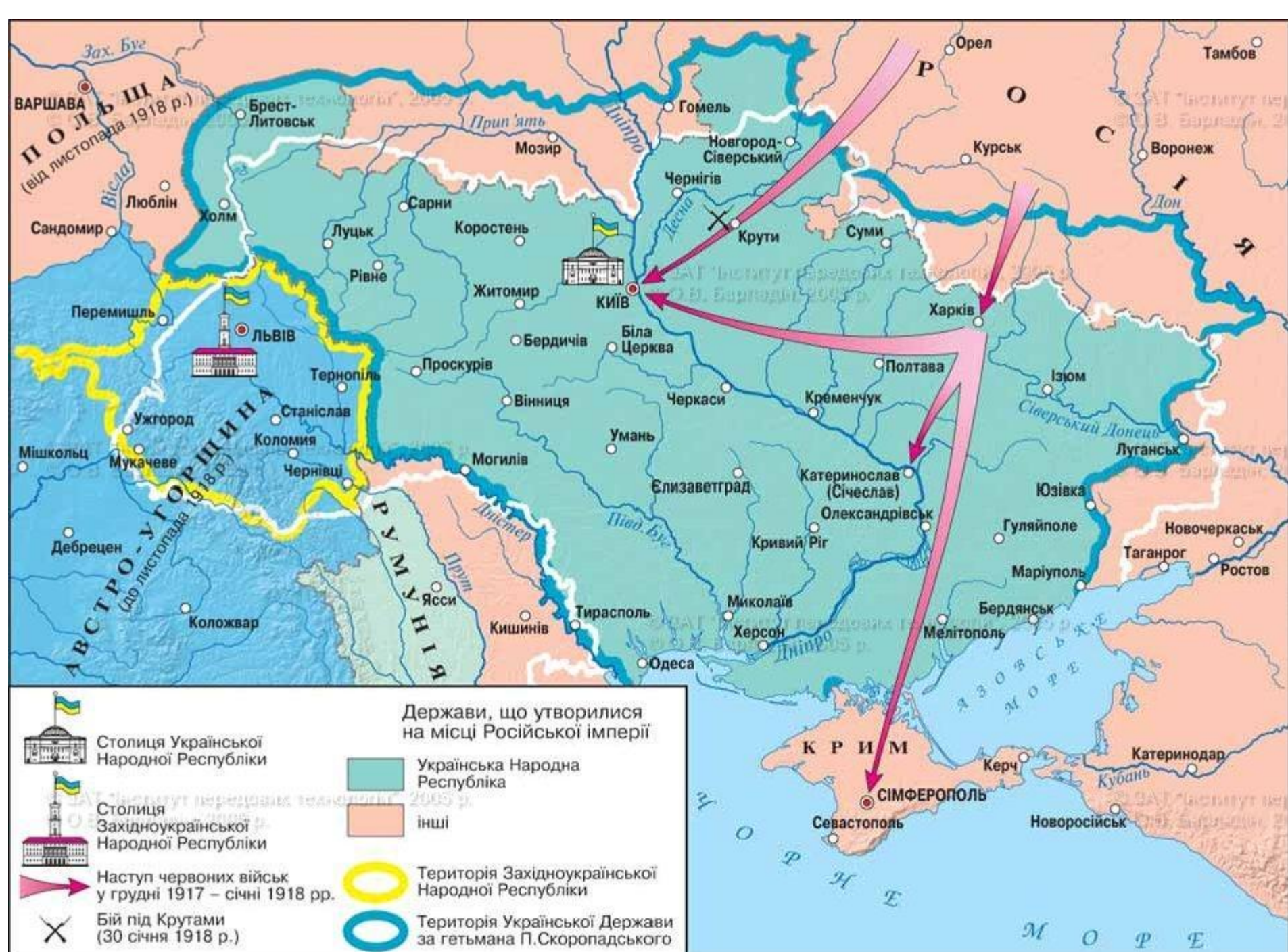
Керівництво та тактика

- Вище політичне керівництво військом здійснював більшовик **Володимир Антонов-Овсієнко**, а воєнне — есер **Михайло Муравйов**.
- Тактика більшовиків полягала в **просуванні лініями залізниць і встановленні контролю над великими промисловими й транспортними центрами**. Ради розраховували на допомогу робітничих загонів у цих містах.

Муравйов Михайло Артемович

більшовицький
військовий діяч,
командир
загонів Червоної
гвардії, **організатор
масових убивств в
Києві**

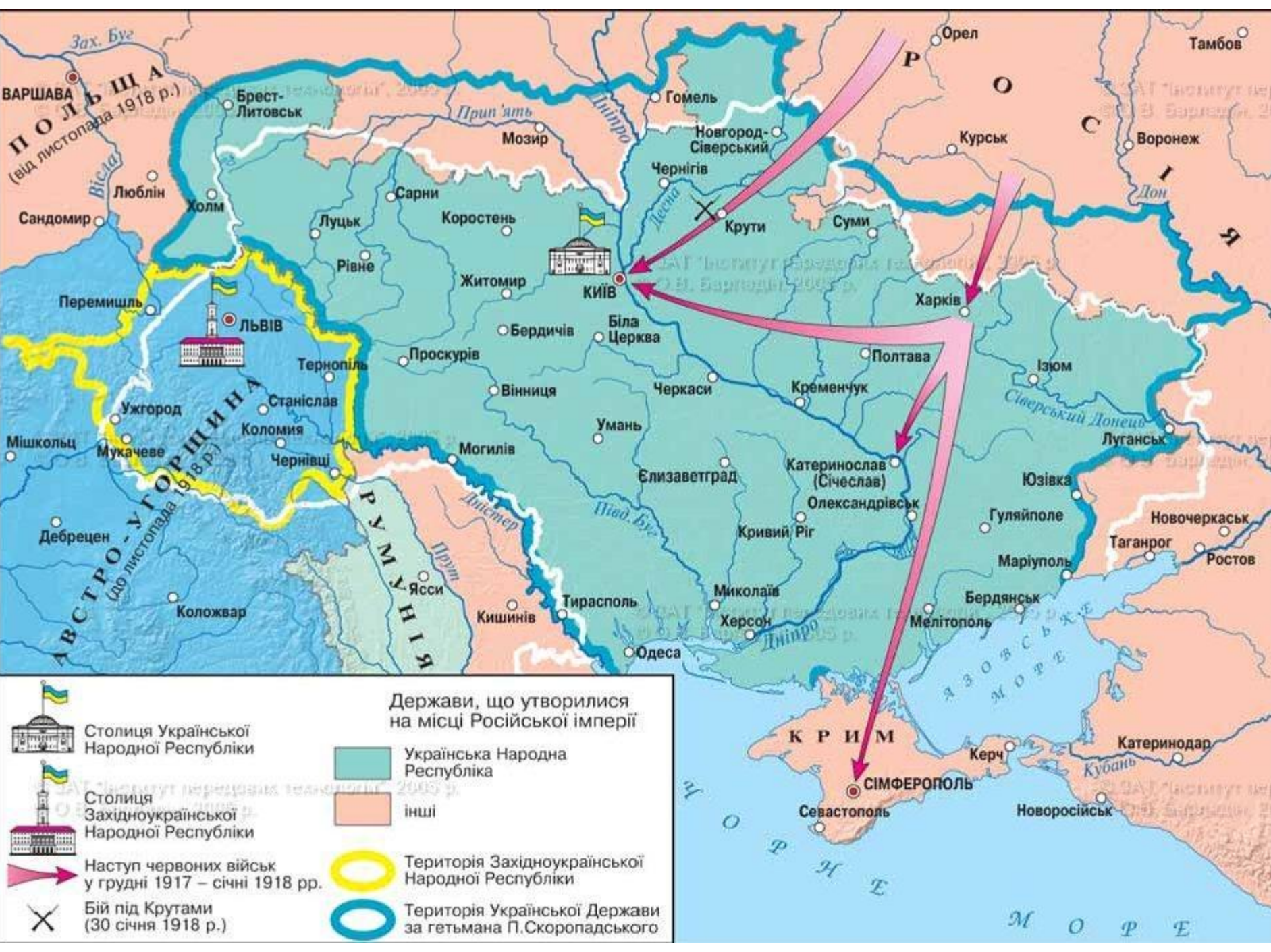

Зах. Буг
ПОЛЬША
 (від листопада 1918 р.)

АВСТРО-УГОРСЬКА
 (до листопада 1918 р.)

РУМУНІЯ

КРИМ
 Севастополь
 Керч
 Новоросійськ

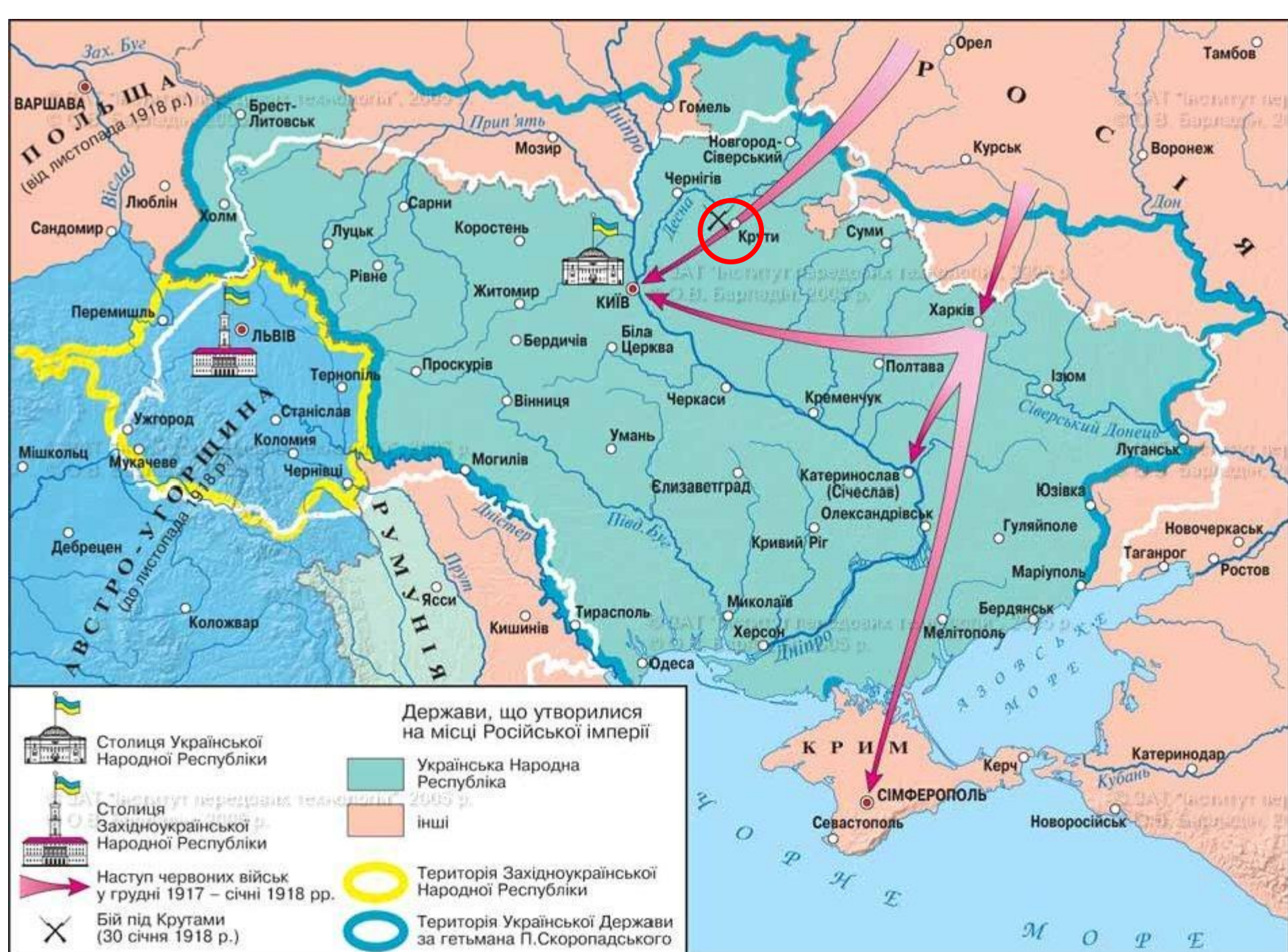

Початок війни

- 25 грудня 1917 (7 січня 1918) року 30-тисячна російська армія чотирма групами вирушила з Гомеля і Брянська в Україну в напрямках Чернігів-Бахмач, Глухів-Конотоп, Харків-Полтава-Лозова.
- Одночасно у містах Лівобережжя було підготовлене повстання місцевих більшовицьких груп, при чому більшовицькою пропагандою було деморалізовано деякі українські гарнізони.
-
- 14 (27) січня 1918 року в Одесі та Миколаєві спалахнули більшовицькі повстання.

Бій під Крутами

- 16 (29) січня 1918 року відбувся бій під Крутами в якому **Студентський Курінь Українських Січових Стрільців** з **300** бійців був розбитий **4-тисячним** більшовицьким загоном.
- Незважаючи на таку перевагу, муравйовці втратили **350** вояків, після чого **50** студентів-добровольців, взятих у полон, було **розстріляно**.

Бій під Крутами

**Гончаренко
Аверкій**

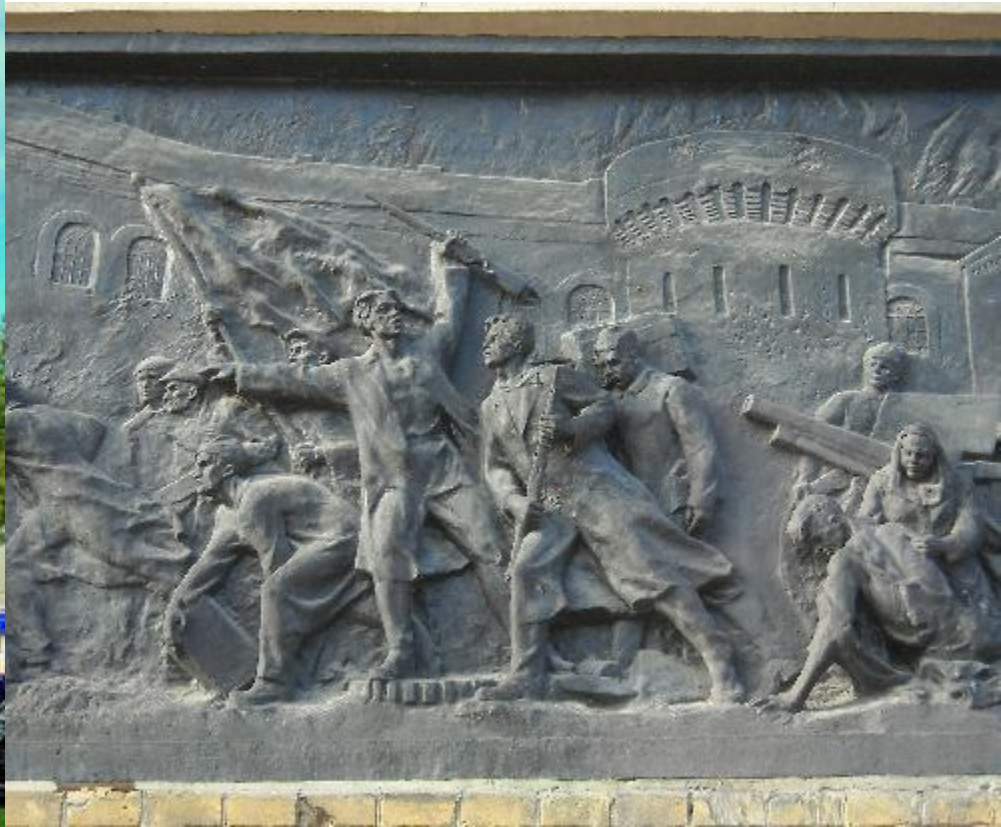
командуючий
силами УНР у
бою під Крутами

Січневе повстання у Києві на заводі “Арсенал”

- 16 (29) січня 1918 року в Києві спалахнуло більшовицьке повстання робітників на заводі **«Арсенал»**.
- 23 січня (4 лютого) 1918 року його придушили вояки куреня **Січових Стрільців** та **Вільного Козацтва**.
- Повстання тривало **7 днів**, призвело до численних жертв як серед повсталих, так і українських вояків, нанесло руйнування місту. Київський комітет більшовиків виконав свою задачу: виступ у Києві затримав нечисленну українську армію, **відтягнув на себе війська з Полтавщини і Чернігівщини**, що полегшило просування більшовицьких загонів з Росії.
- **Українські сили**, стомлені вуличними боями, були не в змозі протистояти **військам Муравйова**, які вже 22 січня (4 лютого) зайняли Дарницю і мости через Дніпро і розпочали обстріл міста з важкої артилерії, а через 4 дні, 26 січня (8 лютого) 1918 року, повністю оволоділи Києвом.

Створення Червоного Козацтва

- **10 (23) січня 1918 р. у Харкові** більшовиками на базі **2-го українського запасного полку** було сформовано першу українську радянську армійську бойову одиницю — 1-й полк **Червоного козацтва** під командуванням **Віталія Примакова**.

Примаков Віталій Маркович

(1897 — 1937)
український
радянський
воєначальник,
комкор (1935),
дипломат.

Коцюбинський Юрій Михайлович

19 січня 1918 р.
призначений
головнокомандуючим
військами Української
народної республіки

Причини поразки

- **Ослаблення соціальної бази УЦР** (повільність, нерішучість у здійсненні соціально-економічних перетворень відштовхнули селянство, у той час як більшість робітників підтримували більшовиків).
- **Відсутність належної уваги до воєнної політики**, збройного захисту державності (не існувало регулярної і централізованої армії).
- **Високий рівень організованості та боєздатності більшовицьких військ, успішна тактика боротьби за владу; уміла соціальна демагогія Рад.**

Перебіг подій

<i>«Війна декретів»</i>	
Закони УЦР і розпорядження Генерального Секретаріату	Декрети Народного Секретаріату
Заборона вивозу хліба до Росії	<ul style="list-style-type: none"> • Скасування заборони на вивіз хліба • Постанови Генерального Секретаріату вважати нечинними • Визнання на території України чинними декретів Раднаркому Росії

<i>Хід бойових дій</i>	
22 (9) грудня 1917 р.	Захоплення більшовицькими військами Харкова
24 (11) — 25 (12) грудня 1917 р.	I Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові. Проголошення радянської УНР, створення радянського уряду — Народного Секретаріату
30 (17) грудня 1917 р.	Маніфест ВУЦВК про повалення влади УЦР і Генерального Секретаріату
7 січня (25 грудня 1917 р.) 1918 р.	Початок загального наступу більшовицьких військ. Захоплення Катеринослава
27 (14) січня 1918 р.	Більшовицькі повстання в Одесі та Миколаєві
29 (16) січня 1918 р.	Більшовицькі повстання в Києві (завод «Арсенал»). Вій під Крутами
4 лютого (23 січня) 1918 р.	Придушення більшовицького повстання у Києві
7 лютого (26 січня) 1918 р.	Мала Рада і Рада народних міністрів залишили Київ. Вступ більшовицьких військ до Києва
Початок лютого 1918 р.	Захоплення більшовицькими військами більшої частини України і Криму

4. Всеросійські та Українські Установчі збори

Вся Власть
Учредительному
Собранию!
Госуд Банкъ

Вся власть
учредительному
собранію

привѣтъ
лучшимъ гражданамъ
земли русской

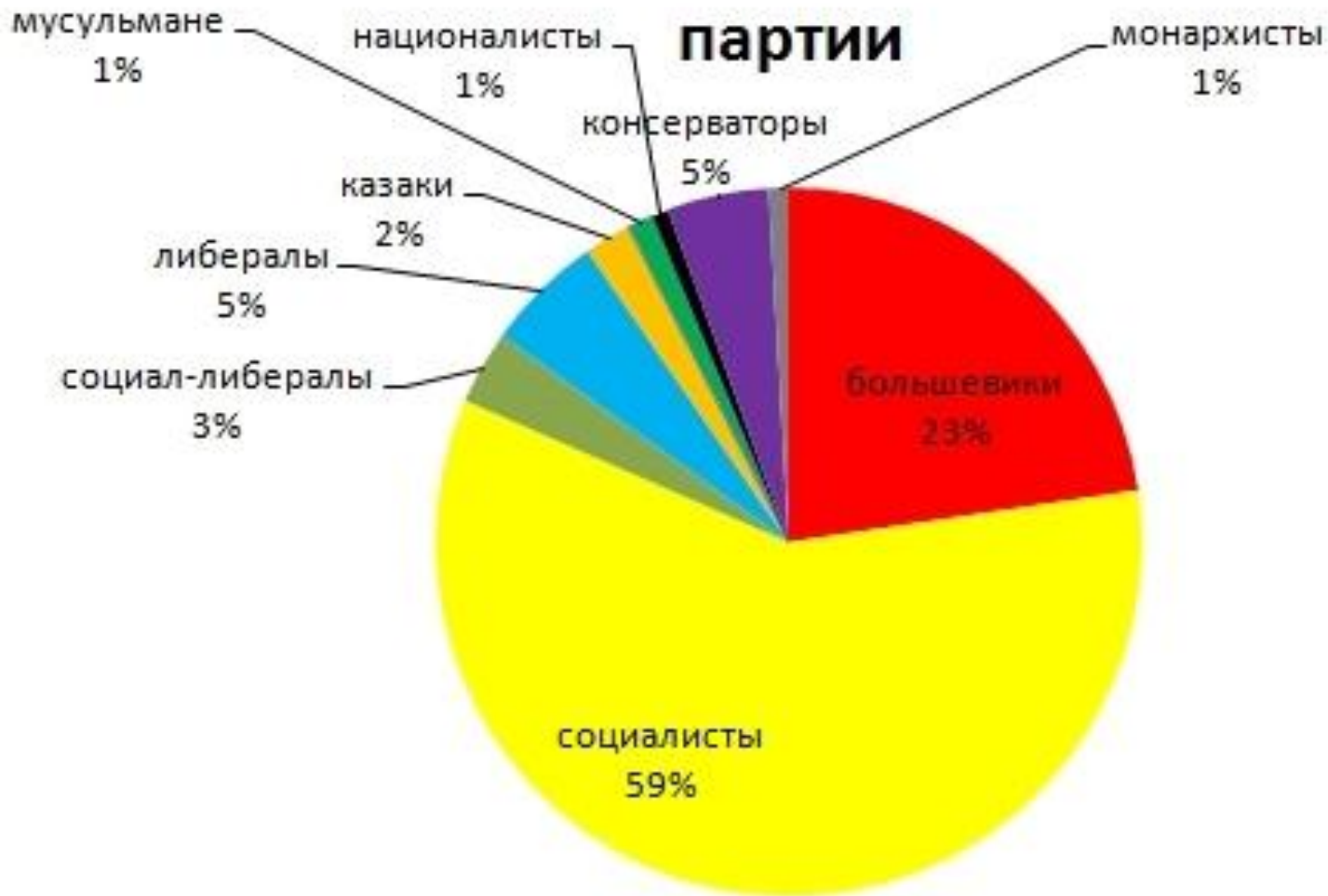
Всеросійські установчі збори

- Вже після жовтневого перевороту, коли владу захопили більшовики, вони вирішили все-таки проводити вибори до Всеросійських Установчих Зборів, як це і було заплановано Тимчасовим урядом.
- По Росії більшовики отримали **22%** голосів, в Україні — 10,5. **Більшість депутатів належали до партії есерів.**
- Установчі збори були скликані **5 січня 1918 р. в Петрограді.**

Результати виборів до Установчих зборів

Всеросійські Установчі збори	Всеросійські Установчі збори в Україні	Всеукраїнські Установчі збори
листопад 1917 р.	листопад 1917 р.	січень—лютий 1918 р.
Російські есери здобули понад 40 % голосів, українські та близькі до них партії — 14 %, більшовики — 23 %, кадети — 5 %, меншовики — менше 3 %	Українські партії (УПСР та УСДРП) — 77 %, більшовики — 10 %	Відбулися у 7 з 13 виборчих округів. Був обраний 171 депутат із 301 кандидата. За більшовиків проголосувало 18 % виборців. Решта голосів дісталася переважно українським есерам і соціал-демократам

Розподіл політичних сил в Всеросійських Установчих Зборах

Рішення Всеросійських Установчих Зборів

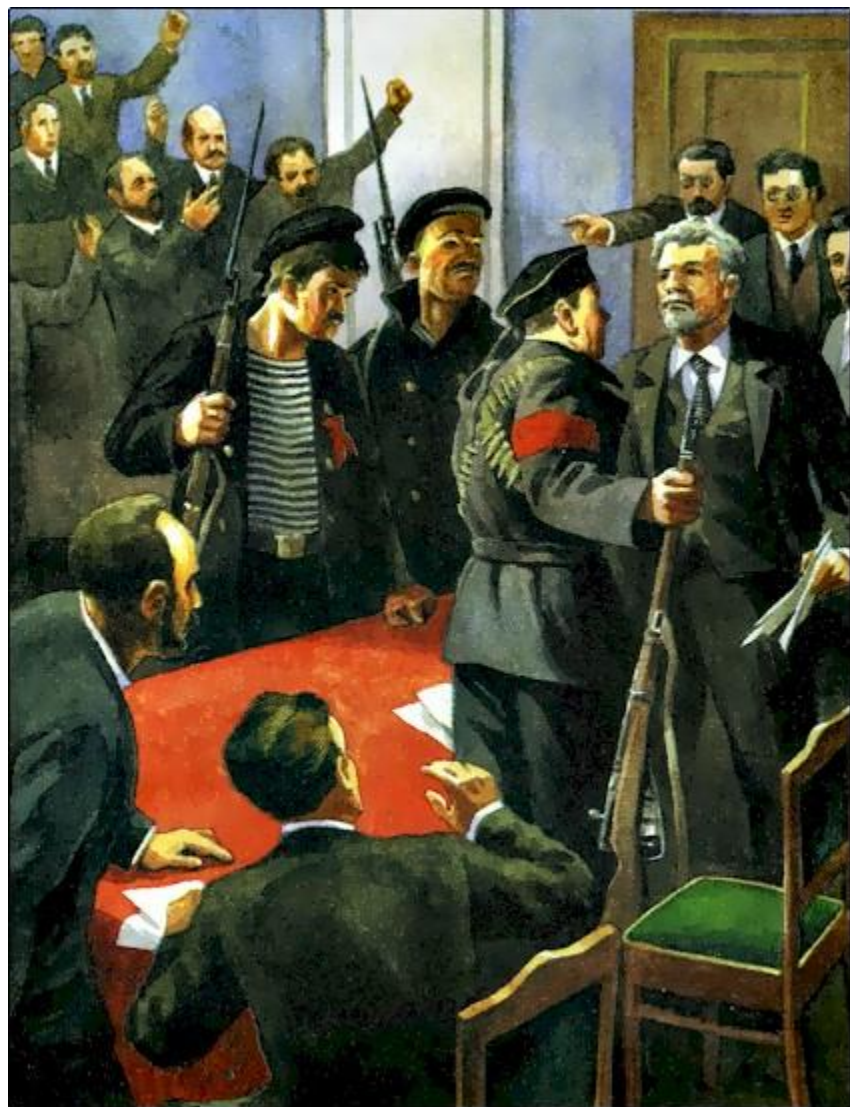
- **Націоналізація поміщицької землі.**
- Закликало до **укладення мирного договору.**
- Проголосило **Росію федеративною демократичною республікою** (в вересні 1917 р. Тимчасовий Уряд уже оголосив Росію республікою).

Розгін і розпуск Всеросійських Установчих Зборів

- Більшовики, які були в меншості, запропонували прийняти програмний документ **«Декларація прав трудящих і експлуатованих»**. Отримавши відмову, вони **покинули залу засідань**, давши вказівку охороні випускати всіх охочих, але назад вже нікого не пускати.
- Збори пропрацювали до самого ранку наступного дня, коли начальник охорони Железняков заявив: **«Господа, расходитесь! Караул устал!»**.
- **6 січня 1918 р.** більшовицький уряд оголосив **про розпуск «антинародних Всеросійських установчих зборів»**.

О роспускъ Учредительнаго Собранія.

«Вся власть Учредительному Собранію» крикнулъ царскій генералъ Каледкинъ съ Дому.

«Вся власть Учредительному Собранію» вторитъ ему черносотенный Дутовъ съ Урала.

«Вся власть Учредительному Собранію» управо, надрываясь, выкрикиваетъ вся буржуазная капиталистическая печать, всѣ либералы и правыхъ обороческихъ партій.

Вся черная рать, всѣ явные и тайные враги трудового народа и его лицемерные лживые друзья объединились на одномъ лозунгѣ, сошлись въ одной крапости, чтобы отсюда атаковать и взятъ обратно всѣ драгоценныя завоеванія октябрьской революціи.

«Вся власть Советамъ Крестьянскихъ, Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ» можно и смѣло отвѣтила на это все несбываема резолюціонная трудовая Русь.

На этой позиціи всѣ враги Рабоче-Крестьянской революціи, всѣ ея лживые друзья, соглашатели и ложные социалисты рѣшили затъ завоеваніемъ трудовищихъ массъ окончательный раздѣльщій бой, пробовали нанести смертельный ударъ.

Но круто революціонное сознание народныхъ массъ хорошо умѣло снѣ сплотивъ друзей отъ враговъ. Помогли рабочіе и крестьяне, какая опасность грозить дѣлу революціи отъ этого кроваваго шага контр-революціи, и на послѣднемъ слова была бита.

Предательскій ударъ былъ отведенъ Учредительное Собраніе было послѣдней надеждой, сброшенной отъ враговъ буржуазии, послѣднимъ оплотнѣннѣмъ оружіемъ народа сопротивляющагося соглашателей и даже помѣшкни ждали въ немъ защиты отъ пережитковъ крестьянскимъ земле-Советамъ.

Помѣшкни и капиталисты знаютъ, что власть сейчасъ въ ихъ рукахъ, дураки они предельно понимаютъ, что Советамъ съ революціей не шутить, что земля на дѣлѣ, и не на словахъ только, передали имъ крестьянамъ, что Советамъ ведутъ самые энергичные переговоры о мирѣ, они знаютъ, что Советамъ не вступитъ имъ отобранными барикады и вооруженныя дома, что имъ на какія соглашенія, ни на какія услуги Советамъ не покажутъ и богачамъ придется рать некогда скандалиться и отъ своихъ прибылей и отъ своего адовогаго господства.

Советамъ для буржуазии смертельный врагъ, врагъ не на жизнь, а на смерть!

Вотъ почему и Милликовъ, и Каледкинъ и Пуришевичъ такъ сильно выжибались, чтобы вырвать власть изъ рукъ Советамъ и передать ее Учредительному Собранію.

А тогда, въ Учредительное Собраніе собрались какъ старые друзья, которыхъ бояться нечего—правые социалисты резолюціонеры Милликовъ и Терещенко уже работали съ ними въ коалиціонномъ министерствѣ. Они только на словахъ страшили, на дѣлѣ совсѣмъ испосали. Керенскій, Черновъ, Гоцъ и Алексантьевъ, правые с-р., которые въ большинствѣ пробрались въ Учредительное Собраніе давно показали, что они умѣютъ защитить капитализмъ не хуже, чѣмъ сами кадеты, что на нихъ

можно положиться и что лучшихъ адвокатовъ имъ себѣ не найти. Они писали 8 мѣсяцевъ законопроекты о передачѣ земли крестьянамъ и арестовывали неугодные помѣщикамъ земельные комитеты; они 8 мѣсяцевъ говорили о мирѣ и вели народъ въ наступленіе, проливать кровь за интересъ русской, французской и англійской буржуазии; они говорили о поджогѣ народнаго благосостоянія и довели страну до голода, до разоренія, до полной разрухи, доставшейся теперь отъ нихъ въ наследство Советской власти.

Всѣмъ правдами и неправдами противъ воли трудового народа, которые въ октябрѣ прогнали неизвестную компанію Керенскаго и Алексантьева, пользовавшуюся обманомъ и тенетной народною, прошли они въ Учредительное Собраніе.

Списки были составлены дѣломъ, еще до октябрьской революціи, когда самая аялительная въ крестьянскій партія еще не раскололась, когда дѣловые с-р. еще не выдѣлились и первые мѣста въ этихъ спискахъ занимали правые с-р. . .

Въ Октябрьскую революцію ясно обнаружился перерѣзъ всѣмъ народомъ правые социалисты-революціонеры свое предательство. Хотѣлись крестьяне, но было поздно. Одни за другими приходили въ Ц. И. К. ходили и приносили мажамъ объ отъѣздѣ своихъ депутатовъ изъ Учредительнаго Собранія.

5-го января было созвано Учредительное Собраніе и для того, чтобы имѣе обнаружился перерѣзъ всей страной истинный его характеръ—ему ребромъ былъ поставленъ вопросъ: принимаетъ ли оно власть Советамъ. Гордо и самоуверенно отказалось Учредительное Собраніе отвѣтить на этотъ вопросъ, отклонилъ обсужденіе предложенной ему деклараціи и тѣмъ стало открыто противъ Советамъ, этимъ самымъ драгоценнымъ приобѣщеніемъ Октябрьской революціи.

Тогда полномочный органъ русскаго трудового народа Центральный Исполнительный Комитетъ Советамъ Крестьянскихъ, Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ объявилъ Учредительное Собраніе распущеннымъ и провозгласилъ, что вся власть отнынѣ принадлежитъ трудовымъ народнымъ Советамъ въ центрѣ и на мѣстахъ.

Третій Всероссийскій общенародный съездъ Советамъ Крестьянскихъ, Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ—истинный комитетъ земли русской, одобрилъ этотъ роспускъ и твердо установилъ вѣчную постоянную власть самого трудового народа въ лицѣ его Советамъ. Трудовой народъ понялъ, что Советамъ составляютъ величайшее его завоеваніе, что они его лучший защитники, они его могучая ирпость. Советамъ передали землю народу и установили перемиріе на фронтѣ съ цѣлью добиться почетнаго и справедливаго мира.

Советамъ—это оплотъ революціи, это душа революціи, и народъ никогда его не замѣнитъ никакими идолами. Да зарастаютъ безраздѣльная верхняя власть трудового народа!

Да зарастаютъ Советамъ Крестьянскихъ, Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ!

Українські Установчі Збори

- **12 жовтня 1917 УЦР** ухвалила основи законопроекту про вибори до Українських Установчих Зборів (УУЗ) і доручила Малій Раді остаточно затвердити закон та відбути вибори.
- **III Універсал** призначав день виборів на **9 січня 1918**, а день скликання — **22 січня 1918**, зазначаючи, що до УУЗ законодавча влада належить УЦР.
- В ситуації війни з більшовистською Росією УЦР ухвалила не відкладати важливіших справ (проголошення самостійності УНР) аж до УУЗ й у IV Універсалі зазначала, що до їх скликання сама правитиме, й **наказувала закінчити вибори до УУЗ**.
- Однак дальші події не дозволили здійснити ці настанови, й **УУЗ не були скликані**.

Галицько-буковинський курінь січових стрільців

Передісторія

- На початку липня 1917 р. в бою під Конюхами, під час т. зв. офензиви Керенського, легіон УСС зазнав значних втрат. **В російський полон потрапив майже весь Легіон УСС.**
- Від полону врятувалося близько 400 старшин і стрільців. З них, з Гуцульської сотні і доповнень з Коша УСС сформовано новий курінь УСС, який здійснив похід до р.Збруч, а **в лютому 1918 вирушив у похід на Україну з австрійською окупаційною владою**

Виникнення

- Сформований **у листопаді 1917 р. у Києві** з військовополонених Австро-Угорщини галичан і буковинців (частково з УСС) як частина збройних сил Української Центральної Ради.
- Спочатку становив 3-й курінь **полку ім. гетьмана П.Дорошенка.**

Діяльність

- У грудні 1917 - січні 1918 рр. Курінь
- брав участь у боях під **Бахмачем** і в **Києві**;
- захищав уряд УНР **під час відступу до Житомира**;
- брав **участь у придушенні Січневого повстання в Києві та обороні столиці від більшовицьких військ М. Муравйова.**

Реорганізація

- Наприкінці 1917-го курінь очолив **Є. Коновалець**, який ініціював додаткове призначення полонених УССів: **А.Мельника**, **Р.Сушка**, **Д.Герчанівського**, **В. Кучабського** та інших.
- Утворено дорадчий орган командування — **Стрілецьку раду**.
- По завершенню формування перейменовано на **1-й курінь Січових Стрільців**.

Коновалець Євген Михайлович

(1891 — 1938)
полковник Армії УНР,
командант УВО,
голова Проводу
українських
націоналістів (1927),
перший голова ОУН

Симон Петлюра та Євген Коновалець на присязі січовиків

Мельник Андрій Атанасович

(1890 — 1964)

полковник армії УНР,
один з найближчих
соратників
Є.Коновальця. Один з
організаторів **УВО**.
**З 1938 р. — голова
Проводу ОУН**

Сушко Роман Кирилович

(1894 — 1944)
поручник УСС,
співорганізатор і
полковник Січових
Стрільців,
співорганізатор та
крайовий
комендант **УВО**,
співзасновник ОУН

Герчанівський Дмитро

(1894 — 1984)
український
військовий і
громадсько-
політичний діяч,
один із
організаторів
УВО

Кучабський Василь

(1895 —1971)

український історик, публіцист, політик, громадський і військовий діяч, автор перших українських підручників з військової справи. Дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка

Січові Стрільці: 1-ша Сотня Січових Стрільців у Києві під час усунення заколотників "Арсеналу"

Сотня січових стрільців під час військової підготовки. Київ (1918 р.)

ТЕСТУВАННЯ

Які території заштриховано на картосхемі?

А Автономна Україна в кордонах, окреслених Інструкцією Тимчасового уряду Генеральному Секретаріату від 4 (17) серпня 1917 р.

Б Українська Народна Республіка в кордонах, заявлених Третім Універсалом Центральної Ради

В Українська Народна Республіка за Брестським мирним договором

Г Територія, яку контролювала Директорія УНР у березні 1920 р.

